

Asia: VN/10364/2022

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus; työryhmän mietintö

1. Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus

Pidätekö ehdotusta kannatettavana?

Kuluttajaliitto pitää yleisellä tasolla ulosmittaussääntöjen yksinkertaistamista ja selkeyttämistä hyvänä tavoitteena. On tärkeää, että sääntely on ymmärrettävää, tasapuolista ja yhdenvertaista. Kuluttajaliitto on kuitenkin huolissaan siitä, että joidenkin ulosottovelallisten kohdalla ehdotus johtaa siihen, että ulosmittaus on heille nykyistä ankarampaa. Kaikkien velallisten taloudellinen selviytyminen tulee varmistaa, ja ihmisten yksilölliset tilanteet ja tarpeet tulee pystyä ottamaan huomioon. Ulosmittausjärjestelmän kehittämisessä on löydettävä oikeudenmukainen tasapaino, jotta ulosottovelallisten tilannetta ei heikennetä kohtuuttomasti sääntöjen yksinkertaistamisen nimissä.

Millaisia vaikutuksia ehdotuksen toteuttamisella nähdäksenne olisi?

-

Millaisia kustannuksia ehdotuksen toteuttamisesta aiheutuisi (mm. tietojärjestelmäkustannukset)?

-

Mahdolliset muut kommentit ehdotuksesta?

-

2. Tulojen ulosmittausjärjestelmä

Pidätekö ehdotusta kannatettavana?

Nykyisiin laskentasääntöihin sisältyy sisäisiä ristiriitoja esimerkiksi siinä, miten elatuksen varassa olevat henkilöt vaikuttavat ulosmittaukseen eri tuloluokissa. Kuluttajaliitto lähtökohtaisesti kannattaa laskentasääntöjen uudelleenarviointia ja sellaisia ratkaisuja, jotka ovat oikeudenmukaisia ja kohtuullisia, ja huomioivat erityisesti pieni- ja keskituloisten sekä lasten edun.

Millaisia vaikutuksia uudistuksen toteuttamisella nähdäksenne olisi?

-

Millaisia kustannuksia uudistuksen toteuttamisesta aiheutuisi (mm. tietojärjestelmäkustannukset)?

-

Muut mahdolliset kommentit ehdotetuista laskentasäännöistä ja ulosmittausjärjestelmän uudistamisesta?

Ennen uudistamistyön etenemistä on tehtävä huolelliset vaikutusarviointit ja selvítettävä, mitä kaikki muutokset tarkoittavat eri tuloluokkien sekä erilaisten elämäntilanteiden näkökulmasta. Erityisesti vaikutukset kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin tulee arvioida tarkasti. Ihmisten elämäntilanteet ja tarpeet poikkeavat paljon toisistaan, ja tämä tulee pystyä ottamaan huomioon. Kaikilla ei ole samanlaisia mahdollisuuksia tulojen hankkimiseen, ja esimerkiksi lapsiperheköyhyyden vaikutukset ovat kauaskantoiset. Tapauskohtaiselle harkinnalle tulee jäädä tilaa.

Pienempi maksukertymä velalle tarkoittaa, että ulosotossa ollaan pidempiä aikoja ja maksettavaksi tulee enemmän kuluja ja korkoja. Samaan aikaan suurempi käyttöön jäävä rahaosuus taas helpottaa päivittäisestä arjesta selviytymistä ja voi ehkäistä esimerkiksi toimeentulotuen varaan joutumista. Näidenkin seikkojen välille on löydettävä kohtuullinen tasapaino.

Jokaisella tulee olla oikeus ihmisarvoisen elämän edellyttämään toimeentuloon. Kuluttajaliitto muistuttaa, että taloustilanne on kiristynyt, elinkustannukset ovat nousseet, ja samaan aikaan sosiaaliturvaan on kaavailtu muutoksia sekä heikennyksiä. Nämä tulee ottaa huomioon ulosottojärjestelmää uudistettaessa.

Ulosottoon on viime aikoina tehty myös muutoksia (suojaosuuden korotus, vapaakuukausien lisääminen). Näiden muutosten vaikutukset on tärkeää arvioida ja ottaa huomioon kokonaistilanteen tarkastelussa.

Kumpaa vaihtoehtoa pidätte lähtökohtaisesti parempana? Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

-

Voimassa olevan ulosottokaaren mukaan velallisen suojaosuus on suurempi, jos hänellä on elatuksen varassa puoliso, oma lapsi tai puolison lapsi. Työryhmän näkemyksen mukaan olisi perusteltua harkita, tulisiko velallisen elatuksen varassa olevina jatkossa ottaa huomioon ainoastaan lapset eli poistaa mahdollisuus puolison huomioon ottamiseen. Miten arvioitte ehdotusta?

-

Työryhmä on esittänyt kaksi vaihtoehtoista tapaa elatuksen varassa olevien huomioon ottamiseksi. Kumpaa vaihtoehtoa pidätte parempana? (Vaihtoehtoja arvioitu mietinnössä s. 57–59). Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

-

Kumpaa vaihtoehtoa pidätte parempana? Voitte perustella vastauksenne valitsemanne vaihtoehdon alla olevaan tekstikenttään:

-

3. Muut mietintöä koskevat huomiot

Kirjoittakaa muut mahdolliset huomionne alla olevaan kenttään

Kuluttajaliitto pitää tärkeänä, että ylivelkaantumisen syihin ja ennaltaehkäisyyn, sekä ylivelkaantuneiden tai ylivelkaantumisriskissä olevien ohjaukseen neuvonnan ja muiden palvelujen piiriin kiinnitetään jatkossa enemmän huomiota. Velkajärjestelyyn pääsyä on tuettava, ja esimerkiksi sosiaalisesta luototuksesta sekä Takuusäätiön palveluista on oltava riittävästi tietoa saatavilla.

Ulosoton tavoitteena tulisi aina olla velallisen auttaminen pois ulosotosta. Olisi tärkeää ottaa tarkastelun kohteeksi nykyinen ulosotonmaksujärjestys, jossa ulosoton kulut ja korot maksetaan ensin, ja vasta sen jälkeen maksetaan itse ulosottovelkaa.

Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan julkisten maksujen vieminen ulosottoon ei aina ole tarkoituksenmukaista saati oikeudenmukaista. Suuri haaste ovat etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut, joita päätyy ulosottoon vuosittain runsaasti. Jos asiakasmaksu on siirtynyt ulosottoon, tulisi ulosottoviranomaisten tarkastella, olisiko asiakkaan kohdalla ollut perusteita jättää asiakasmaksu perimättä asiakasmaksulain nojalla. Jos ulosottoviranomainen havaitsee, että asiakasmaksulain 11 § ei ole noudatettu, tulisi ulosottolaitoksen siirtää asia takaisin palvelunjärjestäjälle ja lopettaa ulosottoprosessi. Tässä yhteydessä olisi tarpeen asiakasmaksulain tarkentaminen siten, että myös tasasuuruisten asiakasmaksujen alentamisesta tai perimättä jättämisestä tehdään velvoittavaa asiakkaan toimeentulon tai elatusvelvollisuuden toteuttamisen vaarantuessa.

Manninen Hanna
Kuluttajaliitto ry, Konsumentförbundet rf